

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Радосвета Стоянова Андреева - Борисова, д.м.н
определен за вътрешен член на Научното жури и за изготвяне на
рецензия със Заповед Р-109-102/07.03.2022г. на Ректора на Медицински университет-
Варна

Относно: Дисертация за придобиване на научна и образователна степен „Доктор“
Автор: Д-р Гергана Трифонова Трифонова - Катедра „Детска дентална медицина“ на
Факултет по Дентална медицина при Медицински университет-Варна
Тема: „ОЦЕНКА НА ОРАЛНИЯ СТАТУС ПРИ ДЕЦА СЪС ЗЛОКАЧЕСТВЕНИ
ЗАБОЛЯВАНИЯ, ПОДЛОЖЕНИ НА ХИМИОТЕРАПИЯ“ в област на висше
образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.2. „Дентална
медицина“ и научна специалност „Детска стоматология“

Кратки биографични данни

Гергана Трифонова е родена 1982 г. През 2006 г. завършва Медицински университет – Пловдив като лекар по дентална медицина, а през 2015 г. „здравен мениджмънт“ в Медицински университет – Варна. От 2010 г. е асистент в Катедрата по Детска дентална медицина към Факултет по дентална медицина – Варна. Д-р Трифонова владее отлично руски и английски език.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е пълен. Представен в законоустановения срок и в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

Бележки и коментар по документите

Д-р Гергана Трифонова е представила в срок и в съответствие с изискванията на Медицински университет – Варна.

Структурата на дисертационния труд представен от д-р Гергана Трифонова съответства напълно за представяне за защита – въведение, литературен обзор, цел и задачи, методология на дисертационния труд, резултати и обсъждане, изводи, заключение и приноси. Той е написан на 158 страници и е онагледен с 6 таблици, 52

фигури и 6 снимки. Библиографията включва 169 литературни източници, от които 8 са на кирилица и 161 на латиница. Библиографията е обширна и добре оформена. Около 10 % от цитираните автори са от последните 5-6 години.

Авторефератът отразява структурата на дисертацията и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България.

Докторантът е приложил три публикации във връзка с темата на дисертационния труд .

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Карциномът се описва като неконтролирана пролиферация на злокачествени клетки и обикновено се разглежда като заболяване при възрастните. Видовете карциноми, наблюдавани при деца в световен мащаб, са много различни от тези при възрастни: левкемията, лимфомът и мозъчните тумори са относително по-чести при децата.

Пациентът с карцином е изправен пред атака върху оралното здраве както от болестта, така и от възможностите за лечение. Някои от тези усложнения включват: кървене на венците, язви, мукозит, промяна на вкуса, десквамация на кожата, ксеростомия, опортюнистични инфекции. В резултат на това всички тези проблеми потенциално могат да причинят увеличаване на смъртността и заболяемостта при деца с левкемия.

Пациентите в по-млада възрастова група показват по-висока честота на орални усложнения, причинени от лъчетерапия и химиотерапия. Ранната намеса намалява честотата на проблемите, свеждайки до минимум риска от орални и свързани с тях системни усложнения и трябва да се основава на вероятната причина за усложнението и свързаните с него фактори. Правилното разбиране на патогенезата на оралните усложнения при тези пациенти е важно за лекуващите онколози и хематолози и мултидисциплинарен подход е от съществено значение за подобряване на качеството на живот на тези пациенти. Тъй като появата на орални усложнения е свързана с няколко фактора, мултидисциплинарният екип, включващ онколог, хематолог, дентален лекар и други специалисти, е необходим за справяне с тези състояния.

Познаване на проблема

Във *въведението* се подчертава, спецификата на зликачествените заболявания при децата и в частност влиянието им върху оралното здраве и необходимостта от

мултидисциплинарен подход в процеса на лечение.

Литературният обзор представен в дисертационния труд е много задълбочен и обхваща 10 раздела в логическа последователност.

Нарастващата честота на злокачествените заболявания в детската възраст води до непрекъснато и все по-бързо увеличаване на броя на научните публикации през последното десетилетие. Д-р Трифонова конкретно и аналитично представя най-важните подходи, публикувани в литературата във връзка с диагностиката на оралните усложнения при пациенти със злокачествени заболявания.

След задълбочения и аналитичен преглед на литературните данни и научните изследвания по разглеждания проблем, д-р Трифонова стига до заключението, че информацията по разглеждания проблем е недостаъчна и изследванията върху лечението и профилактиката на оралните усложнения при децата със злокачествени заболявания, подложени на химиотерапия, продължават с нарастваща интензивност в световен мащаб.

Целта на дисертацията е много ясно и конкретно формулирана - да се анализира клиничната характеристика на оралните промени при децата със злокачествени заболявания в хода на химиотерапията и да се дефинират оптимални терапевтично-профилактични режими на комплексно-медикодентално поведение при тези деца.

За изпълнението на тази цел тя си поставя **6 задачи**, които също в логична последователност отговарят на целта.

За целите на дисертацията е изследван оралния профил на деца с левкемия и на деца без онкологично заболяване според: възраст, пол, DMFT, PLI, OHI и оценка на кариес риска. Всички деца са клинично прегледани и оценени по различни показатели, в зависимост от поставените задачи.

С цел получаване на достоверни резултати, пациентите, включени в изследването са равномерно разпределени по пол и възраст между двете групи.

При всички участници в проучването е снета анамнеза и е проведен дентален преглед, включващ изследване на орално-хигиенен статус, DMFT, PLI.

Материал :

Обект на изследване са 100 деца, от които 50 деца с левкемия, които са провели лечение на онкологичното заболяване и 50 деца здрави контроли. Всяка група от изследваните пациенти е детайлизирана по пол и възраст.

Пациентите са подбрани по точно определени критерии за включване и изключване в изследването.

Допълнително е проведено и анкетно изследване сред 60 лекари по дентална медицина.

Методи :

Използваните методи на изследване са показателни за стремежът на д-р Гергана Трифонова не само да се постигнат нови измерения в диагностика, контрола и лечебен резултат, но и да се изведат успешно научно-обосновани резултати и изводи, които да подпомогнат и усъвършенстват клиничната практика и подхода за минимизиране на оралните усложнения при деца с онкологични заболявания.

Посочените статистически методи позволяват да се онагледят детайлно поставените задачи.

Получените **резултати** по отделните задачи потвърждават задълбочения анализ на клиничния материал. Въпреки спецификата на обработване на този клиничен материал, д-р Трифонова много ясно го представя в таблици и фигури. Докторантът разглежда своите резултати и обсъждане по всяка отделна задача, което дава много точна оценка на клиничния материал като го съпоставя с наличните резултати на други автори, извършили подобни изследвания сред различни групи от пациенти.

Дискусията е насочена и компетентна. Проличава умението на д-р Трифонова да анализира собствените си резултати в контекста на известните в литературните данни, като съпоставя резултати си с резултатите от международните и национални бази данни.

Твърде оскъдните публикации и информации в литературата показват, че нейното проучване се явява навреме, давайки възможност да се приложи адекватен алгоритъм за лечение на оралните усложнения при деца със злокачествени заболявания, провеждащи онкологична терапия.

Въз основа на получените резултати са формулирани *7 извода*, които следват логически поставените цел и задачи на проучването.

Оценка на устната кухина и лечението на денталните усложнения са важни за всички деца, но особено за деца с онкологични заболявания. При тези деца в различните фази на онкологичното заболяване и провежданото лечение възникват редица проблеми свързани с денталното здраве на децата, които могат да бъдат свързани със съществуващ нелекуван зъбен кариес, пародонтално заболяване и/или патологични лезии на твърдите и меките тъкани на устната кухина, наличието на орални прояви на онкологичното заболяване, развитието на орални усложнения в резултат на онкологичните терапии и развитието на дългосрочни дентални усложнения след

приключване на онкологичната терапия.

Резултатите от настоящото изследване показват, че съществува силна зависимост между оралната хигиена и тежестта на развитието на оралния мукозит при децата с онкологични заболявания преди и по време на химиотерапевтичното лечение. От друга страна тежестта на оралния мукозит, свързана с провежданата химиотерапия има значителен ефект върху способността на децата с онкологични заболявания да преглъщат, включително да се хранят и да приемат течности. Не се установява връзка между пола и възрастта на децата с онкологични заболявания и развитието на орален мукозит. Онкологичната терапия, като химиотерапията се счита за рисков фактор за развитието на орален мукозит.

Резултатите от изследването на денталните специалисти относно информираността им за спецификите на денталното лечение при деца с онкологични заболявания показват, че има някои пропуски в знанията и уменията на специалистите да лекуват такива деца, което е предпоставка денталното лечение да се провежда от малък кръг специалисти.

С цялостният анализ на оралното здраве на децата с онкологични заболявания и информираността на денталните лекари д-р Трифонова доказва хипотезата на изследването, а именно, че децата със злокачествени заболявания имат специфични нужди в областта на денталното здраве и се нуждаят от индивидуален интердисциплинарен подход при планиране на лечението.

Представените от д-р Трифонова **приноси** са дадени много точно и коректно и са определени като приноси с теоретичен и практико-приложен характер.

Приноси с теоретичен характер

1. За пръв път в България се изследва дентален, орално-хигиенен, пародонтален, гингивален и лигавичен статус на деца със злокачествени заболявания
2. Оригинален принос за страната е проучването мукозита, като резултат от химиотерапията на деца с онкологични заболявания

Приноси с практико-приложен характер

1. Отправени са препоръки за денталното лечение на деца с онкологични заболявания преди и след започване на химиотерапия.
2. Създаден е модел на превантивни грижи на деца с онкологични заболявания с участието на различни специалисти и родителите за оказване на ефективна дентална

профилактика на кариеса и неговите усложнения, гингивити, пародонтити и мукозити

3. Предложен е алгоритъм за дентално лечение на деца с онкологични заболявания
4. Предложен е модел за дентални грижи на деца с онкологични заболявания по време на провеждане на онкологичната терапия

Д-р Гергана Трифонова представя **3 публикации** в периодични издания. Във всички публикации тя е първи автор. Публикациите отразяват различни аспекти от получените резултати и направените обзори на литературата, изследващи асоциацията между оралните усложнения и онкологичните заболявания при деца.

Авторефератът е написан на 64 страници и представя напълно дисертационния труд.

В заключение отново искам да подчертая своята много висока оценка за голямата клинична и научно-изследователска дейност представена в дисертационния труд на д-р Гергана Трифонова и убедено и категорично ще гласувам с „ДА“ и предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователна и научна степен „доктор“ на д-р Гергана Трифонова Трифонова в по докторска програма „Детска дентална медицина“ професионално направление 7.2. Дентална медицина област на висше образование 7.3.Здравеопазване и спорт.

20.04.2022
Гр. Варна

проф. д-р Радосвета Стоянова Андреева - Борисова, д.м.н

